

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü

SAYI : B.08.0.ÖRG.0.20.03.01 / 3601

02.9.2008

**KONU : Kaynaştırma Yoluyla
Eğitim Uygulamaları**

..... VALİLİĞİNE
(Millî Eğitim Müdürlüğü)
GENELGE
2008 / 60

- İlgi:
- a) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu.
 - b) 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.
 - c) 01/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.
 - ç) 06.06.1997 tarihli ve mükerrer 23011 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
 - d) 31 Mayıs 2006 tarihli ve 26184 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.
 - e) 27/08/2003 tarihli ve 25212 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

Bilindiği üzere kaynaştırma yoluyla eğitimin amacı; özel eğitime ihtiyacı olan bireylere destek eğitim hizmetleri de verilerek yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı ortamda eğitimlerini sürdürmelerini sağlamaktır. Bu uygulamalar kapsamında özel eğitime ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılmaktadır.

Anayasamızın 42'nci maddesindeki " ... Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır." ... hükmü uyarınca;

İlgi (a) Kanun'un 7'nci maddesinin "Eğitim Hakkı" ile 8'inci maddesinin "Fırsat ve İmkân Eşitliği" başlığı altında, "Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır." hükmü yer almıştır.

İlgi (b) Kanun'un 6'nci maddesinde; özel eğitim gerektiren bireyler için okul ve sınıfların açılmalarının zorunlu olduğu belirtilmektedir. Aynı Kanunun 52'nci maddesi ile de mülkî amirleri, ilköğretim müfettişlerini ve zabıta teşkilâtını zorunlu öğrenim çağındaki çocukların ilköğretim kurumlarına devamlarını sağlamakla yükümlü kılmış, veli yahut vasi veya aile başkanlarını ve okul idarelerini yardımla ve her türlü tedbiri almakla görevlendirmiştir. Bu Kanun'un yürürlüğe girmesiyle özel eğitim gerektiren bireylerin de zorunlu eğitimleri kesintisiz sekiz yıl olmuştur.

İlgi (c) Kanun'un "Eğitim ve Öğretim" başlıklı 15'inci maddesinde; "Hiçbir gerekçeyle özürlülerin eğitim alması engellenemez. Özürlü çocuklara, gençlere ve yetişkinlere özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak bütünleştirilmiş ortamlarda ve özürlü olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır." amir hükmünün yerine getirilmesinde her tür ve kademedeki görev ve sorumluluğu bulunanlar görevin ifasında tereddüde meydan vermeyecek şekilde hareket edeceklerdir.

İlgi (ç) Kanun Hükmünde Kararname ile özel eğitim yeni bir yapıya kavuşturulmuştur. Daha önceden özel eğitim okulu ağırlıklı olan bu yapılanma çağdaş bir anlayış ile kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları esas alınarak düzenlenmiştir. Söz konusu kararnamenin "Kaynaştırma" başlıklı 12'nci maddesinde; "Özel eğitim

gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür." hükmü yer almıştır.

Aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin "Okul Öncesi Eğitimi" başlıklı 7'nci maddesinde "Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir. Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak, özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitim süreleri uzatılabilir." hükmü yer almaktadır.

Söz konusu Kararnamenin 24'üncü maddesiyle resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim okulları ile yaygın eğitim kurumlarının; kendi çevrelerindeki özel eğitime ihtiyacı olan bireylere özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır.

İlgi (d) Yönetmelik gereği eğitim-öğretimlerini kaynaştırma yoluyla sürdüreceğ öğrencilerin eğitim-öğretim haklarından en üst düzeyde yararlanmalarını ve eğitimlerini tamamlamalarını sağlamak amacıyla, okul/kurumlara yerleştirmelerinin yapılması, destek eğitim odalarının ve/veya özel eğitim sınıflarının açılması, bunların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve gerekli tüm tedbirlerin alınması Özel Eğitim Hizmetleri Kurullarının sorumluluğunda bulunmaktadır.

Bu kapsamda konu ile ilgili olarak Anayasamız, ilgili Kanun ve Yönetmelik esaslarına göre okul ve kurumlarda aşağıdaki tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Bu kapsamda konu ile ilgili olarak Anayasamız, ilgili Kanun ve Yönetmelik esaslarına göre okul ve kurumlarda aşağıdaki tedbirlerin alınması gerekmektedir.

1) Her tür ve kademede kaynaştırma yoluyla eğitim alması gereken öğrencilerin okula/kuruma kayıtlarında ve devamlarında gerekli tedbirler alınacaktır. Ayrıca rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından eğitsel değerlendirme ve tanılması henüz yapılmamış özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin de okullara/kurumlara kayıtları yapılacaktır.

2) 37-72 ay arasındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitimi zorunludur. Ancak, bireylerin gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak gerektiğinde okul öncesi eğitim dönemi süresi bir yıl daha uzatılabilecektir.

3) Kaynaştırma uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 72'nci maddesi gereğince Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi oluşturularak özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlanacaktır. Bu birimin görev ve sorumlulukları aynı Yönetmeliğin 73'üncü ve 74'üncü maddelerinde belirtilen açıklamalar doğrultusunda yerine getirilecektir. Okul ve kurumlarda BEP birimlerinin kurulması ve çalışmaları konusunda gerekli destek rehberlik ve araştırma merkezlerince öncelikli olarak sağlanacaktır.

4) Yetersizliği olmayan akranları ile aynı sınıfta ya da özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma yoluyla eğitimlerinde sınıf öğretmenleri, özel eğitim sınıfı öğretmenleri ile rehber öğretmenlerin yanı sıra okulda görevli tüm yönetici ve diğer öğretmenler aynı sorumluluk bilinciyle hareket edeceklerdir.

5) İlgi (e) Yönetmelik hükmüne göre ilköğretim okullarında kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrencilere sınıf tekrarı yaptırılmamakta olup ortaöğretim kurumlarında ise bu öğrenciler buldukları okul/kurumun sınıf geçme ve sınav yönetmeliğine göre değerlendirilmektedirler. Bununla birlikte ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde ilgi (d) Yönetmeliğin 24'üncü maddesindeki hususların uygulanmasına dikkat edilecektir.

Bu madde gereğince;

a) Bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilecektir. Ancak değerlendirmelerde öğrencilerin BEP'leri dikkate alınacaktır.

b) Bulunduğu okulun eğitim programına denkliği olmayan bir özel eğitim programını izleyen öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesiyle ilgili işlemler, Yönetmeliğin 84'üncü maddesindeki hükümlerine göre yapılacaktır.

- c)** Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde kullanılacak yöntem, teknik, ölçme araçları ve değerlendirme süresi, değerlendirme zamanı, değerlendirme aralıkları, değerlendirmeden sorumlu kişiler ve değerlendirmenin yapılacağı ortam BEP geliştirme biriminin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenecektir.
- ç)** Yazma güçlüğü olan öğrenciler ve özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin değerlendirilmesi sözlü, sözlü ifadede güçlük yaşayan öğrencilerin değerlendirilmesi ise yazılı olarak yapılacaktır. Yazılı ve sözlü ifade etme becerilerinde yetersizliği olan bireyler ise davranışlarının gözlemlenmesi yoluyla değerlendirilecektir.
- d)** Yazılı sınavlar öğrencilerin yetersizlik türüne, eğitim performanslarına ve gelişim özelliklerine göre çeşitlendirilecek, sınavlar kısa cevaplı ve az sorulu olarak düzenlenecektir.
- e)** Öğrenciler, yetersizliklerinden kaynaklanan güçlüklerini gidermek amacıyla sınavlarda uygun araç-gereç, cihaz ve yöntemlerden yararlandırılacaktır. İhtiyacı olan bireyler için yazılı sınavlarda refakat etmek üzere bir öğretmen görevlendirilecektir.
- f)** Görme yetersizliği olan öğrencilerin yazılı sınavlarda Braille (Kabartma) yazı olarak verdiği cevaplar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilecektir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulacak, az gören öğrenciler için sınav soruları kalın ve büyük puntolu hazırlanacaktır.
- g)** İşitme yetersizliği olan öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretimde, istekleri doğrultusunda yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulacaktır.
- ğ)** Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler; dikkat, bellekte tutma ve hatırlama güçlükleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla değerlendirilecektir.
- ı)** Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, bu öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla ve kısa süreli sınavlarla yapılacaktır.
- i)** Kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden istekleri doğrultusunda muaf tutulacaktır.
- 6)** Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin özellikleri ve yeterlikleri dikkate alınarak onların başarılı olabilecekleri ses temelli cümle (tüme varım)/çözümleme (tümden gelim)/karma yöntemlerden öğrenciye uygun olan bir yöntemle okuma yazma öğretimi yapılacaktır. Yetersizliğinden kaynaklanan nedenlerden dolayı bitişik eğik yazı çalışması yapamayan öğrencilere, dik temel yazı tekniğiyle çalışmalar yaptırılabilir.
- 7)** Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin ders ile ders dışı sosyal ve kültürel etkinliklere etkin olarak katılımlarının sağlanması yönünde gerekli tedbirler okul ve kurum yönetimlerinde alınacaktır.
- 8)** Kaynaştırma uygulaması yapılan okul ve kurumlarda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere bireysel ve grup eğitimi verilebilmesi için destek eğitim odası açılacaktır.
- 9)** Özel eğitim sınıfı ile destek eğitim odası için ayrılan mekanların fiziki şartlarının (ısı, ışık, genişlik, hijyen vb.) eğitime uygun ve kolay ulaşılabilir olmasına dikkat edilecektir. Eğitim öğretim açısından elverişsiz ortamlarda özel eğitim sınıfı ile destek eğitim odası düzenlenmesi yapılmayacaktır.
- 10)** Özel eğitim sınıfı ile destek eğitim odasında okul öncesi eğitim malzemelerinden ve rehabilitasyon merkezlerinde kullanılan araç-gereçlerden yararlanılacaktır. Bu materyal ve donanım ihtiyacı yerel imkânlarla (okul aile birliği, belediye ve sivil toplum kuruluşları vb.) temin edilecektir.
- 11)** İlgi (d) Yönetmeliğin 28'inci maddesinin 2'nci paragrafının (g) alt bendinde destek eğitim odalarında kimlerin görevlendirileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte ilköğretim okullarının 4'üncü ve 5'inci sınıflarında alan öğretmenlerinin derse girdiği saatlerde; sınıf öğretmenleri, gerekli ise kendi sınıflarındaki özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileriyle destek eğitim odalarında eğitim-öğretim faaliyeti yürüteceklerdir.

Ayrıca, ilköğretim okulları ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan alan öğretmenlerinden maaş karşılığı ders saatini dolduramayan öğretmenlerin yanı sıra ders saatini dolduranlardan istekli olanlar destek eğitim odasında ihtiyaçlar doğrultusunda görevlendirilebilecektir.

12) Zihinsel yetersizliği ve/veya otizmi olan öğrenciler için açılmış özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenler ile bu sınıflarda etkinliğe katılan diğer eğitim personeli tören ve toplantılar ile makama girme dışında, öğrencilerle bir arada oldukları bireysel ve grup eğitimi etkinliklerinde daha rahat hareket edebilmeleri için gerektiğinde beden eğitim öğretmenleri gibi eşofman veya benzeri rahat kıyafetlerle derslere girebileceklerdir.

13) Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği ve/veya otizmi olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenler, dinlenme aralarında da öğrencileriyle ilgilenecekler ve bu görevi yapanlar okul nöbetçi öğretmenliği görevinden muaf tutulabileceklerdir.

14) Öğrenci taşıma servislerinde kaynaştırma öğrencilerinin taşınması konusunda kolaylıklar sağlanacak ve gerekli tedbirler alınacaktır.

15) Okul ve kurumlarda kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrencilere ilişkin veriler e-okul sistemine zamanında ve doğru bir şekilde girilecek, bu öğrencilerin hak kaybına uğramaması için gerekli tedbirler alınacaktır.

16) Özel eğitim gerektiren öğrencilerin de istedikleri takdirde merkezi sistemle yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ile il düzeyinde yapılacak sınavlara katılmalarına imkân tanınacaktır. Okul yönetimlerince bu öğrenciler için Sınav Yönergesi'nde belirtilen esaslar dikkate alınarak engel türü ve özelliğine göre gerekli tedbirler alınacaktır.

Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında akranları ile aynı sınıfta veya özel eğitim sınıflarında eğitimlerine devam eden öğrencilerin yılsonu başarı puanı ayrı hesaplanacak ve okul genel başarısının dışında tutulacaktır.

17) 09.02.2004 tarihli ve 2004/7 sayılı "Kaynaştırma Uygulamaları" konulu Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları kapsamındaki hizmetlerin yerine getirilmesinde her türlü önlemin zamanında alınarak uygulamaya konulması büyük önem arz etmektedir.

Bu güne kadar başarıyla uygulanan ve önemli ilerlemeler sağlanan özel eğitim alanındaki çalışmaların öngörülen hedeflere ulaştırılması için özel eğitime yönelik gerekli tedbirlerin alınarak plânlamaların yapılmasını ve bu genelgenin okul öncesi, ilk ve orta öğretim kurumlarının yönetici ve öğretmenlerine duyurularak gerekli önlemlerin alınmasını önemle rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin Çelik
Milli Eğitim Bakanı

EKLER

1-Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamalarında Öğretmenlere Öneriler (9 sayfa)